

VtdK in beroep tegen niet-vervolgving Jomanda c.s.

Menso Westerouen van Meeteren¹

De Vereniging tegen de Kwakzalverij (VtdK) is bij het Amsterdamse Gerechtshof in beroep gegaan tegen het besluit van het Openbaar Ministerie om de alternatief werkende zorgverleners van Sylvia Millecam (twee artsen en een niet-arts) niet te vervolgen. Zo'n beroep heet 'Beklag tegen niet-vervolgving', waartoe artikel 12 van het Wetboek van Strafvordering de mogelijkheid biedt.

De VtdK stelt zich tot doel de kwakzalverij met alle mogelijke wettelijke middelen te bestrijden en daartoe behoort uiteraard ook dat bevorderd wordt dat uitingen van kwakzalverij (met ernstige gevolgen voor de patiënt) strafrechtelijk vervolgd worden. Op deze gronden verwacht de vereniging in haar beklag ontvankelijk te worden verklaard zoals eerder met Greenpeace gebeurde die ook zo'n beklag gehonoreerd zag uit hoofde van haar statutaire doelstellingen. Bij de opstelling van het klaagschrift heeft de vereniging zich laten adviseren door schrijver dezes, die destijds als Senior-Inspecteur voor de Gezondheidszorg de zaak Millecam onderzocht heeft. Als bekend is deze assistentie de vroegere werkgever van Van Meeteren 'in het verkeerde keelgat geschoten', hetgeen geleid heeft tot een onverkwikkelijk optreden, waarover het bestuur van de VtdK haar ernstig ongenoegen kenbaar heeft gemaakt. Het beroep van de VtdK en voornoemde advisering richt zich allesbehalve tegen de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) hetgeen haar reactie onbegrijpelijk maakt. De IGZ besloot - om haar move-rende redenen - niet in beroep te gaan. Het zij zo. Opmerkelijk genoeg betrof het een zaak die de IGZ - door middel van aangifte - zelf aanhangig gemaakt had bij het OM. Daaruit mag in ieder geval geconcludeerd worden dat de IGZ voorstander van strafrechtelijke vervolging is (ook af te leiden uit de teleurstelling die de IGZ kenbaar maakte direct na de sepotbeslissing). Waarom dan het venijn gericht op een maatschappelijke organisatie en 'een vrij burger' die alsnog proberen strafrechtelijke toetsing te bewerkstelligen? Het is een raadsel. Die muis krijgt zeker nog een staart, het weerhoudt de VtdK en schrijver dezes niet het beroep door te zetten. Er zijn veel redenen om aan te geven waarom in beroep is gegaan. Natuurlijk stoort het de vereniging dat uitgesproken kwalijke kwakzalverij aan rechterlijke toetsing ontkomt nu het OM daar feitelijk voor is gaan liggen. De liberale Wet BIG uit '95-'97 is een kaderwet, piketpalen - als grenzen over wat toelaatbaar is - dienen door jurisprudentie geslagen te worden. In de praktijk blijkt het OM

daar in het geheel geen prioriteit aan te geven (geïllustreerd in een artikel in *Medisch Contact* van 5 januari jongstleden)². De zaak Millecam vormt a.h.w. de druppel die de VtdK in beweging heeft gezet. Dat is de principiële kant van de zaak. Niet minder belangrijk is de inhoudelijke kant. Het OM houdt in haar sepotbeslissing Millecam zelf verantwoordelijk voor de inadequate behandeling van haar ziekte. De gevolgen (ernstig lichamelijk lijden en een vroegtijdige dood) zijn haar eigen keuze geweest. Dat is spijkerhard maar ook onzinnig. Millecam zocht wanhopig naar genezing en is door haar genezers op het verkeerde been gezet. Dat deze vrijuit gaan, gaat voorbij aan het wettelijk vastgelegde *informed-consent* principe: de keuze van de patiënt komt eerst pas tot stand na deugdelijke informatie over diagnose en best mogelijke behandeling. Ontbreekt het daaraan, dan maakt dat de misleidende behandelaar(s) op z'n minst mede-verantwoordelijk voor de gevolgen. Bij de sepotbeslissing in de zaak Millecam heeft het OM zich qua motivering gebaseerd op de zaken tegen de Amsterdamse macrobioot die de afgelopen jaren voor de Amsterdamse Rechtbank, het Hof en zelfs de Hoge Raad gediend hebben. Het betroffen twee zaken: één waarvoor de macrobioot veroordeeld is en één waarop hij is vrijgesproken. De rechtsvraag in beide gevallen was: is er sprake geweest van nadelige beïnvloeding en zijn de (ernstige) gevolgen de behandelaar aan te rekenen (causaliteit en redelijke toerekening). In de zaak waarvoor de macrobioot veroordeeld is, betrof het een patiënt met kanker die niet de noodzakelijke (reguliere) behandeling heeft ondergaan. De rechter oordeelde daarover dat de keuze voor een niet-reguliere behandeling is toe te schrijven aan de gedragingen (nadelige beïnvloeding) van de macrobioot. In de zaak waarin de macrobioot is vrijgesproken betrof het een patiënt die zich gedurende de gehele ziektegeschiedenis ten volle bewust was van de aard van de ziekte (kanker) en er niettemin consistent en vastberaden voor koos zich niet regulier te laten behandelen. Zelfs in de eindfase van de

ziekte heeft deze patiënt er geen blijk van gegeven de gemaakte keuze te betreuen. In dit geval oordeelde de rechter dat de macrobioot geen verwijt is te maken. Kernpunt daarbij is dat de patiënt niet beïnvloedbaar was. Zelfs al had de macrobioot gepoogd patiënt het reguliere circuit in te krijgen, dan was dit niet gelukt vanwege de onbeïnvloedbare keuze van de patiënt. Geen verwijtbare beïnvloeding, de gevolgen zijn de macrobioot niet aan te rekenen (geen causaliteit, geen redelijke toerekening). In de sepotbeslissing in de zaak Millecam legt het OM de parallel met de zaak van de macrobioot die tot vrijspraak leidde. Echter de situatie bij Millecam was dusdanig verschillend dat de analogie mank gaat.

Zo heeft Sylvia Millecam alleen de eerste fase en de laatste dagen van het ziektebehoef besef gehad van haar ziekte (kanker). Daartussen is de overtuiging postgevat dat er geen sprake van kanker was, hetgeen haar door de verdachten indringend werd voorgehouden. Geen beïnvloeding? Er zijn vele verklaringen (bewijsmiddelen) die deze beïnvloeding onderbouwen; lees het inspectie-rapport en het boek van Alje Kamphuis³ er maar op na. Verschil is ook dat Sylvia Millecam niet vastberaden en consistent koos voor een niet-reguliere behandeling. Feit is dat zij de eerste acht maanden van haar ziekte een reguliere behandeling onderging; zij bezocht haar huisarts en verschillende ziekenhuizen, zij was bereid zich te laten opereren en evt. bestraling te ondergaan. Geen vastberaden consistente keuze voor alternatief dus. Dat zij vervolgens in het alternatieve circuit belandde, had bovendien niet primair met een keuze daarvoor te maken, maar met de overtuiging die postvatte, nl. 'het is geen kanker'. Synchroon aan wat de alternatieve behandelaars haar voorhielden. Secundair verviel daarmee - niet onlogisch - haar keuze voor een kankerbehandeling. Natuurlijk, beter ware geweest dat zij haar kwakzalvende behandelaars niet geloofd had. Maakt dat evenwel alleen haarzelf verantwoordelijk? Gaan de misleidende behandelaars vrijuit, die inspeelden op een begrijpelijke ontkenningneiging? Dat kan niet waar zijn. Toch fixeert het OM zich op die ontkenningfase, als ware het dat Millecam willens en wetens voor een alternatieve behandeling koos tegen haar ziekte. Het OM gaat er ook aan voorbij dat er vlak voor het overlijden weer een omslagmoment is geweest (nadat Millecam met Jomanda gebroken had). Zij uit dan het besef 'verkeerd gekozen te hebben'. Anders dan bij de patiënt van de macrobioot is er bij Millecam geen vastberaden en consistente keus geweest tegen de noodzakelijke reguliere behandeling. Eerst voor, dan tegen en dan spijt. Het 'tegen' kwam voort uit een misleide overtuiging waardoor voornoemde noodzaak verviel.

Plaatsen we dat geheel tegen de strafrechtelijke be-

grippen 'causaliteit' en 'redelijk toerekening', dan liggen oorzaak en gevolg, alsook verantwoordelijkheid, voor het oprapen.

De conclusie moet dan ook zijn dat Millecam beïnvloedbaar was. Er is een veelheid aan bewijsmiddelen dat zij daadwerkelijk nadelig beïnvloed is door de verdachten. Voor de gevolgen dienen verdachten verantwoordelijk te worden gehouden in de zin van 'verwijtbare nadelige beïnvloeding van de op zichzelf vrije keuze van de patiënt'.

In ieder geval zijn er dusdanig veel feiten en omstandigheden in de zaak dat toetsing door de strafrechter gerechtvaardigd is. Het OM heeft onmaatschappelijk gehandeld door de behoefte aan jurisprudentie te negeren en zich bovendien bediend van onjuiste argumentatie. De VtdK bewijst patiënten en de gezondheidszorg een dienst in haar poging alsnog gerechtigheid en duidelijkheid te verkrijgen.

De procedure is dat het Openbaar Ministerie eerst de gelegenheid krijgt op het Beklag (schriftelijk) te reageren, zij komt daarmee met een 'advies' aan het Hof. Voor het Hof telt vervolgens eerst de ontvankelijkheidsvraag. Is de VtdK niet ontvankelijkheid, dan houdt de procedure daarmee op en volgt er geen inhoudelijke beoordeling. Wordt de VtdK ontvangen in haar Beklag, dan ligt uitsluitend de sepotbeslissing van het OM ter beoordeling voor, schuld e.d. van de verdachten is in die fase (nog) niet aan de orde. Waar het daarbij om gaat is of de sepotbeslissing van het OM op goede gronden genomen is. Meent het Hof dat er gegronde redenen zijn dat strafrechtelijke vervolging (lees: strafrechtelijke toetsing van het handelen der behandelaars) op zijn plaats is, dan gelast het Hof het OM om alsnog vervolging in te stellen. Op de weg daar naartoe kan het Hof zittingen houden, waarbij klager (de VtdK), het OM en de verdachten gehoord kunnen worden. De gehele procedure kan vele maanden in beslag gaan nemen, over een termijn waarop een beslissing valt is nu nog niets zinnigs te zeggen. Er staat geen beroep tegen de beslissing open. De VtdK laat zich in de procedure bijstaan door de bekende Amsterdamse strafpleiter mr. C. Korvinus. Cees Renckens treedt namens de VtdK op, schrijver dezes treedt op als raadgever. ●

Noten

1. Westerouen van Meeteren, arts, is oud Senior-Inspecteur voor de Gezondheidszorg. In die functie heeft hij leiding gegeven aan het onderzoek naar de zorgverlening aan Sylvia Millecam en de bevindingen weergegeven in het rapport 'De zorgverlening aan S.M. - een voorbeeldcasus'. Westerouen van Meeteren is thans vrijgevestigd adviseur en consultant voor medisch/juridische aangelegenheden te Vught.
2. Mensje Melchior: 'Lastige zaken, lage prioriteit'; Medisch Contact Nr. 01 - 5 januari 2007
3. Alje Kamphuis: *Sylvia Millecam op gevoel*; uitgeverij Van Praag, Amsterdam 2006